דמחייב בשעת בליעה[א] אלא[ב] אהואלה מחייב נמי בשעת בליעה כדפריסים ורש"י תירץ בענין אחר בהמוצא תפילין (שירוזין דף לט:) וכפ"ב דעירובין (דף כ. וסז) פירשתי ונראה לאלע"ג [ג] דהלכה כר"מ בגזרותיו בהא דאמר לא יעמוד ברה"ר ומטלטל ברה"י או מיפכא ליתא הלכתא דווחיה אלא כרבנן דשרו כדמוכח בהמוצא תפילין (מס דף לח:) דאמר מתני ליה רבי חנינא בר שלמיא לחייא בר רב קמיה דרב לא יעמוד כו' א"ל שבקת רבנן ועבדת כר"מ: **אמר אביי מנא אמינא לה.** דגזרינן גזירה לגזירה[ד] דוקא בהואלה גזר אביי[ד] וכל הנהו דמייתי רמייה חייני בהואלה אבל בעלמא לא גזר דהא ברים ביצה (דף ג.) פריך אביי למאן דגזר ביצה שנולדה בי"ט אטו פירות הנושרים היא גופה גזירה ואמן ניקום כו': **אלא לאו כרמלית.** ואע"ג [ה]דאין כרמלית בכלים[ה] אפ"ה גם כיון דמחובר לקרקע לא שייכי כלי: **ואם יצא פטור אבל אסור דברי ר"מ.** והא דתנן בפרק במה אשה (לקמן דף סב.) [ו]ואם יצאה אשה במטה הנקובה מיינה מטתה אתם גלמרי דרך הוצאה בכך וכן גבי הא דאמר ר"מ אם [ז] שכח והוציאה בפיו מייב אתם נמי דרך להוצאה המאכל בפה: **כל אצולי טינוף לא קא חשיב.** אע"ג דהוי אורחי' בכך כיון דלא הוי אורחה אלא מעוט אצולי טינוף לא מחייבינן הוצאה כי אורחיה מדע דהא הכוסה קערה בשביל שלא ילקה הכותל אינו בכי יותן אע"ג דניחא ליה שנופלים המיס בראוח מן הכותל ע"י הקערה כיון דלא ניחא ליה אלא מעוט אצולי טינוף לא מחייבינן אע"ג דניחא ליה בהני מעקין כלל הכא ניחא ליה בהאי כיס לקבולי בי' זיבה ובכה"ג אמקבל מים לאצולי טינוף מעוט מעקה לרצון לכדומה מסיפא וכי היכי דחייב מעקין המתקבלין אע"ג דלאצולי טינוף (ט) מעוט דלאמחייבינהו קבלנן ה"ג חייב כיס המקבל זיבה לאצולי טינוף הוצאה כי אורחיה: ושמעוכה

ג' נמי מיבעי ליה לספירה לא נצרכא אלא לבו ביום והא מיבעי ליה כדי שלא ימצנפו כליו א"ר זירא האי תנא הוא דאמר [ט]כל אצולי טינוף לא קא חשיב דתנן [י]הכופה קערה על הכותל אם בשביל שתודה הקער' הרי זה [יא]בבי יותן אם בשביל שלא

וכן בגת. [ב]איבעיא להו כרמלית מאי אמר אביי היא היא רבא אמר [ג]היא גופה גזירה ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה אמר אביי מנא אמינא לה דקתני וכן בגת מאי גת אי רשות היחיד תנינא אי רשות הרבים תנינא אלא לאו כרמלית רבא אמר וכן בגת לענין מעשר וכן אמר רב ששת וכן בגת לענין מעשר [ד]דתנן שותין על הגת בין על החמין בין על הצונן ופטור דברי ר' מאיר ר' אלעזר בר' צדוק מחייב וחכ"א [ה]על החמין חייב על הצונן פטור [ו]מפני שהוא מחזיר את המותר תנן לא יצא החייט במחטו סמוך לחשיכה שמא ישכח ויצא מאי לאו דתחובה לו בבגדו [ז]לא דנקיט ליה בידיה ת"ש לא יצא החייט במחטו התחובה לו בבגדו מאי לאו בערב שבת לא [ח]כי תניא ההיא בשבת והתניא לא יצא החייט במחטו התחובה בבגדו בע"ש עם חשיכה הא מני רבי יהודה היא דאמר אומן דרך אומנתו חייב [ט]דתניא [י]לא יצא החייט במחטו התחובה לו בבגדו ולא נגר בקיסם שבאזנו ולא סורק במשיחה שבאזנו ולא גרדי באירא שבאזנו ולא צבע בדוגמא שבצוארו ולא שולחני בדינר שבאזנו ואם יצא פטור אבל אסור דברי ר"מ ר' יהודה אומר אומן דרך אומנתו חייב ושאר כל אדם פטור תני חדא לא יצא הזב בכיסו ואם יצא פטור אבל אסור ותניא אידך [יא]לא יצא ואם יצא חייב חטאת אמר רב יוסף לא קשיא הא ר"מ הא ר' יהודה א"ל אביי אימור דשמעת ליה לרבי מאיר במידי דלאו היינו אורחיה במידי דהיינו אורחיה מי שמעת ליה דאי לא תימא הכי אלא [יב]מעתה הדיוט שהקק קב בבקעת בשבת לר"מ הכי נמי דלא מחייב אלא אמר רב המנונא לא קשיא כאן בזב בעל שתי ראיות כאן בזב בעל ג' ראיות מ"ש זב בעל שתי ראיות דחייב דמיבעי ליה לבדיקה זב בעל

בהסס דוגמא לאמר מזה תרלו או מזה תרלו: כיס שעושין לזב וקושרו לפי האמה לקבל בו את הזוב: **הא רבי יהודה.** דזו דרך הוצאתו בחול: **במידי דלאו היינו אורחיה.** כגון כל אלו הסעוין למעלה אין דרך הוצאתו אלא ביד אפילו לאומן אלא בשעה שהוא רוצה להכריח לעצמו שהוא אומן אבל כיס לזב אין דרך הוצאתו אלא בכך מי שמעת ליה דפטור: **דאי לא תימא הכי.** דמודה ר"מ במי שכל דרכו בכך: **הדיוט שהקק קב בבקעת.** הוחיל ואינו אומן ואין דרך מקיקה בכך כמי נמי דפטור לרבי מאיר ל"ב לא תמייני ל"ל אלא בכל כרחיך הוחיל וכל דרך מקיקתו של זה בכך מייחייב והכא נמי הוחיל וכל דרך הוצאה זו לזה בכך חייב: **זב בעל שתי ראיות.** מייב לפי שהכיס צריך לו לבדוק עצמו אם ירפא עוד שלישית ויהיה זב גמור לקרבן וכיון דצריכה לו הוא ליה לדידיה דרך הוצאתו בכך: **מיבעי ליה לספירה.** דכתיב (ויקרא טו) וכי יטהר הזב וספר לו שבעת ימים ז' נקיים ורחץ הוא לכים לבדר לו היום בנקיות שאילו ירחה בחמד מהן יסתור את הכל דבעינן לוופין דכתיב לטהרתו [מס] טהרה אחת לטולן שלא תהא טומאה מפסקת ביניהן [נדה לג:]: **לבו ביום.** בלותו יום שבא רחה הרחיה שליתה דשוב אינו צריך לכים כל אותו היום שאין אותו יום ממנין הנקיים: **לא חשיב.** הלכך לאו דרך הוצאה היא לו: **כפה קערה על הכותל.** שיורלין גשמים עליו: **הרי הוא כבי יותן.** דלחמשבינהו להנך משקין הרחה בדעתו שבריך הנן ואע"ג דלא ניחא ליה נפילה שנפלו על הפירות לאחר זמן הוו מוכשרין דתנן (מכשירין פ"ח מ"ח) כל משקה שחתלתו לרצון אע"פ שאין סופו לרצון מכשיר: שלא

וכן בגת. לקמיה מפרש לה: **כרמלית.** כגון בקעה המדרבנן הוא דאסור להכניס ולהוציא: **מסו.** לעמוד ברה"ר או ברה"ר ויושיט ראשו לכחמלה לאוכל ושתה: **היא היא.** כשם שאסרנו זו במשנתנו כך זו אסורה: **היא גופה.** אפי' יוצא הכלי המוכה לרשות היחיד או מתוכה לרה"ר מדרבנן בעלמא הוא: **ואנן ניקום ונגזור.** הוסשת דאשו אטו הולאת כלי: **אי יומא רה"י.** כגון גבוה י' וקאמר דלא יעמוד ברה"ר ויושה לתוכה תניא: **ואי רה"ר.** כגון פיגה גבוה ג': **לענין מעשר.** דשמיה על הגת ממש שלא עקרו מש להוציאו חוצה היא שמיית ערלי ופטור ממעשר אי זמן שלא ירד לבור שהוא גמר מלאכתו למעשר אבל להוציאו מש הוי קבע שאין בדעתו להחזיר המותר ואע"ג דלא גגמר מלאכתו למעשר אסור: **בחמין.** שמזגו בחמין שוב אינו רואי להחזיר המותר שלא יחמיץ את היין ממחת החמין: **מאי נאו דשחוכה בנגדו.** שאין דרך הוצאה בכך ואפי' הוצאה לרשות הרבים משמשבה שבות בעלמא הוא וקא גזור שמוך למשבה אטו משבה אלמא גזרינן לאיסורי שבת גזירה לגזירה: **כי פניא הביא בשבת.** עלמה דחלא גזירה אינה גזירה תחוכה בנגדו אטו היכא דמפיק בידיים: **אומן.** המוציא דרך אומנותו שהוא רגיל לעשה לפרקיס כן בחול מייב דהשתא לדידיה ליכא אלא חדא גזירה דגזרינן שמוך לחשבה אטו משבה: **בקיסם שבאזנו.** קיסם אדון ושוה כעין סרגלא שמשרטטין בה ספרים שקורין ויר"א בלע"ז וכו' מטוין את הנסרים כדרך גגרים שלנו משוים בנטיית קו. ולי נראה שכל הסעוין כאן אינו אלא שנותנין אותו בני הלוחות עליהן בעשתם לשוק כדי שיכירו מאיזו אומנות הוא ויסכרוהו לעשתה: **סורק.** בגדים שקורין פולור"ש: **כמשיחה.** הוא קושר הקוליס שקורין קרלוג"ש וגם את הבגד תופר ומחבר בו ב' לאמין כשמותם על יחדות האומנות לחובתו בחקלות לזקוף את שערו: **גרדי.** הוא לאחר לו לאחר גפן שסותם בו פי הקנה לאחר שהיא בתוכו פקעיות הערב ומשייר בנקב אלא חוט לאריג חוזרקו לקנה והפקעיות מתגלגל לתוכו ולאלת אינה יכולה שנסתם הנקב: **דוגמא.** מעטו אחר לצוע אדום ומעטו לצוע אחור וכן בכל מיני לצע שמרלה

ויצא מרשות לרשות ליקום ויגזור בכרמלית לחייבו להכניס ראשו ורובו העומד (ברה"י) [בכרמלית] ושותה (בכרמלית) [ברה"י] לאקום ששותה, אטו עומד ברשות [הרבים] ושותה ברה"י שהוא עצמו גזירה גזרינן עליה שמא יוציא מרשות לרשות, אלא מותר בכרמלית. וביקש [אביי] להביא ראיה לדברי מסיפא דקתני וכן בגת, כלומר הגת כרמלית הוא ואסור. ודחה רבא ואמר האי דקתני וכן בגת לענין מעשר, והכי קאמר כשם שהנעמד ברה"ר ושותה ברה"י אינו מותר לו לשתות אא"כ יכנים ראשו ורובו לאקום שהוא שותה, שאם ישאר לו מים מותר להחזירן לאקומן, כן בגת לענין מעשר אינו מותר לו לשתות מן היין שבגת קודם שיגישה אלא אם הן צונן שיתכן לו להחזיר המותר, אבל בחמין שאפסידין היין ואי אפשר לו להחזיר המותר אסור לו לשתות שכיון שמזגו בחמין נקבע למעשר ואסור. **ואקשינן** עליה דרבא מהא דתנן לא יצא החייט במחטו שהוא בגירה לגזירה, כי זו המחט היא תחובה לו בבגדו וגזרינן עליה שלא יצא בה בבין השמשות שמא יצא בה במחט התחובה בבגדו בשבת, וגזרינן בה בשבת שמא יצא במחט בידו. ושני רבא הכי האי דתנן לא יצא החייט במחטו ששאוחז המחט בידו, וגזרינן עליה בין השמשות שמא יוציאה בשבת דחדא גזירה היא, ומהא דתניא בהדיא במחט התחובה לו (והברייתא דתניא במחט התחובה לו) בבגדו והעמידה בשבת עצמה וגזירה שמא יוציאנה בידו דחדא גזירה היא. והא דתניא במחט התחובה לו בבגדו ע"ש עם חשיכה, אוקמה כר' יהודה דאמר אומן דרך אומנותו חייב, כלומר החייט חייב במחט התחובה לו בבגדו כאחד המוציאה בידו דלאו גזירה לגזירה היא. **תני חדא** לא יצא הזב בכיס שלו ואם יצא פטור אבל אסור, ותניא אידך לא יצא ואם יצא חייב חטאת, קשיין אהדדי. ופריק רב יוסף לא קשיא הא ר' מאיר הא ר' יהודה, ונדחת זו. **גם** פירק רב המנונא דהא דקתני פטור, בזב בעל שלש ראיות והא דקתני חייב חטאת, בזב בעל ב' ראיות דבעי ליה כיס שאם יראה אחרת חייב קרבן.

עה א מיי' פט"ו מהל' שבת הלכה ד סמג לאוין סה טוש"ע ס"ח סי' שמ"ו ס"ב ל: **עט** ב מיי' פ"ח מהל' מעשר הלכה טז: **פ** ג מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה יז סמג לאוין סה טוש"ע ס"ח סי' רנב סעיף ו: **פא** ד ה מיי' שם הלכה כא וסמג שם טוש"ע ס"ח סי' שלא סעיף יב: **פב** ו מיי' שם הל' כב טוש"ע שם סעיף יג: **פג** ז מיי' פי"ב מהל' טומאת אוכלין הל' ג:

תורה אור השלם

ז וְכִי יִתֵּן מַיִם עַל זֶרַע וְנִפַּל מִנִּבֵלָתָם עָלָיו טָמֵא הוּא לָכֶם: ויקרא יא לח

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ואם יצא וכו' ר' מאיר אם היתה שבת והתניאהו כפיו: (ב) ד"ה כל וכו' אע"ג דלאצולי מעיטוף הן משום:

גליון הש"ם

גמ' כל אצולי טינוף וכו'. עי' לקמן סד ע"ב תד"ה ומנמן: תוס' ד"ה אמר אביי וכו' דוקא בהוצאה וכו'. עי' עירובין לח ע"ב תד"ה אלא אמר מאי: ד"ה אלא לאו וכו' דאין ברכלית בכלים. כמו שפירש"י בעל ח ע"ב ד"ה פחות:

מוסף תוספות

א. הא בעדינא דמיחייב עלייהו דהיינו בשעת הנחת גרון אכתי לא מיחייב אהוצאה עד שינוחו במעיו. תוס' עירובין כ. ב. ודאי. תוס' כלל"ש. ג. משום דהוצאה מילתא דשכיחא ודבר ההוה אחמור נה רבנן לגזור גזירה לגזירה. תוס' כלל"ש: דקסבר אביי דכולא חדאגזירה היא דכל כיהניאי לא הא לא קיימי הא. לשני"ש: [ד]מתוך שהיא קלה בעיני כל אדם שברשות היחיד מותר לפנות חפצים מזורת זו לזורת זו ס"ל לאביי דמחמירין בה גזרינן בה גזירה לגזירה. מי' כרש"ן. [ונעי' מסר"ס]. ד. דקיימא לן. תוס' כלל"ש. ה. וכמו שפרש"י ד"ל (לעיל ח.) גבי קופה דאמרינן פחות מכאן מטלטלין. מי' כר"ן. ו. סתם משנה לא תצא אשה במחט נקובה. תוס' כלל"ש.

רב נסים גאון

רבא אמר היא גזירה וניקו לגזור גזירה לגזירה. וגזירה היא הזכורה בפרק עושין פסין (עירובין כ) גזירה דילמא חזי ליה לאיבוס דמיקלקל ושקיל ליה לדוולא ומפיק ליה, וחזאי ליה לאידך גיסא נמי דמיקלקל ומנח ליה ומפיק ליה מרה"י לרה"ר. ואיתא במסכת יום טוב בפרק המביא כדי יין (דף לה) אמרו כל דבר שמותרו חוזר לא קבע, וכן השותה על הצונן פטור מן המעשר פפני שמחזיר את המותר. אלא אמר רב המנונא לא קשיא כאן בזב בעל ב' ראיות וכאן בזב בעל ג' ראיות. ומה הפרש בין זב הרואה ב' ראיות לזב הרואה ג' ראיות, זכור במשנה בפ' מגילה נקראת (דף ח) אין בין זב הרואה שתי ראיות לרואה ג' אלא קרבן. ובתלמוד ברוו הדבר ופירשו מן הכתוב, מנה הכתוב שתים וקרא טמא הכתוב זובו טמא הוא, הזכיר הזיבה ב' פעמים וכן אמר טמא ודן עליו לטמא בב' ראיות. וחזר ואמר (שם) וזאת תהיה טומאתו בזובו רר בשרו אם זובו או החתים בשרו מזובו טומאתו הוא, מנה הכתוב ג' וקרא טמא, הזכיר הזיבה ג' פעמים וכן אמר טמא. ואם בב' ראיות דן עליו לטמא ובג' ראיות אינו דין שיהא טמא שעד שלא ראה ג' ראה ב', ומאי (כו') אהני לן דאי קרא אחרינא. וגמרי' מרבנן פירושא דיליה ב' ראיות לטומאה וג' לקרבן. ובמשנת זבין בפרק ב' ראה ראייה ראשונה בודקין אותו וכו', ר' אליעזר אומר אף בשלישית בודקין אותו מפני הקרבן. וכן עוד לדבריהן זב בעל שלש ראיות נמי מיבעי ליה לסתירה, ו) עיקר דיליה בקרא לפום מאי דגמרינן בפירושיה, והוא שאמר הכתוב (ויקרא טו) וכי יטהר הזב מזובו וספר לו שבעת ימים, ואמרו בתורת כהנים שבעת ימים יכול בין סמוכין ובין מפוזרין, ת"ל לטהרתו שתהא טהרתו אחת כלומר צריך שיהיו ימי הטהרה רצופין כדי שלא תפסיקם טומאה, ואם יראה במקצתן זיבות הרי סתר כל מה שעברו עליו מימי הספירה החייב לספור אחר שיטבול טומאתו ד' ימי טהרה מתחלה עד שימלא לו כולם בטהרה והוא טהור. ובמשנת זבין בפרק א' אמרו אבל אם ראה זוב אפילו יום ד' סתר שלפניו. ובמסכת נדה בפרק המפלת (דף כב) אמר ליה גזירת הכתוב היא דיבה גמורה סתרה כל ד', צחצחתי זיבה לא סתרה כל ד'. ובפ' בנות הכותים (נדה דף לג) בעי רמי בר חמא פולטת שכבת זרע מהו שתסתור בזיבה ראה היא וכו', וליטעמיך זו גופיה דיבה ראה היא סתר, אחרי שהרתו אמר רחמנא שלא תהא טומאה מפסקת ביניהן, אלא מאי לך למימר שלא תהא טומאה דיבה מפסקת ביניהן. ובפרק כל הזבחים (דף כט) תנינא אמרו אמר לו ר' עקיבא מצינו בזב דומגמא לאמר מזה תרלו או מזה תרלו: כיס שעושין לזב וקושרו לפי האמה לקבל בו את הזוב: **הא רבי יהודה.** דזו דרך הוצאתו בחול: **במידי דלאו היינו אורחיה.** כגון כל אלו הסעוין למעלה אין דרך הוצאתו אלא ביד אפילו לאומן אלא בשעה שהוא רוצה להכריח לעצמו שהוא אומן אבל כיס לזב אין דרך הוצאתו אלא בכך מי שמעת ליה דפטור: **דאי לא תימא הכי.** דמודה ר"מ במי שכל דרכו בכך: **הדיוט שהקק קב בבקעת.** הוחיל ואינו אומן ואין דרך מקיקה בכך כמי נמי דפטור לרבי מאיר ל"ב לא תמייני ל"ל אלא בכל כרחיך הוחיל וכל דרך מקיקתו של זה בכך מייחייב והכא נמי הוחיל וכל דרך הוצאה זו לזה בכך חייב: **זב בעל שתי ראיות.** מייב לפי שהכיס צריך לו לבדוק עצמו אם ירפא עוד שלישית ויהיה זב גמור לקרבן וכיון דצריכה לו הוא ליה לדידיה דרך הוצאתו בכך: **מיבעי ליה לספירה.** דכתיב (ויקרא טו) וכי יטהר הזב וספר לו שבעת ימים ז' נקיים ורחץ הוא לכים לבדר לו היום בנקיות שאילו ירחה בחמד מהן יסתור את הכל דבעינן לוופין דכתיב לטהרתו [מס] טהרה אחת לטולן שלא תהא טומאה מפסקת ביניהן [נדה לג:]: **לבו ביום.** בלותו יום שבא רחה הרחיה שליתה דשוב אינו צריך לכים כל אותו היום שאין אותו יום ממנין הנקיים: **לא חשיב.** הלכך לאו דרך הוצאה היא לו: **כפה קערה על הכותל.** שיורלין גשמים עליו: **הרי הוא כבי יותן.** דלחמשבינהו להנך משקין הרחה בדעתו שבריך הנן ואע"ג דלא ניחא ליה נפילה שנפלו על הפירות לאחר זמן הוו מוכשרין דתנן (מכשירין פ"ח מ"ח) כל משקה שחתלתו לרצון אע"פ שאין סופו לרצון מכשיר: שלא

פד ח מיי' פ"ב מהל' שבת הלכה ד סמג לאוין סה טוש"ע ס"ח סי' שלא סעיף ד: **פה** ט מיי' שם הלכה ה: **פו** י מיי' שם הלכה ו: **פז** יא מיי' שם הלכה ז: **פח** יב מיי' שם הלכה ח: **פט** יג מיי' שם הלכה ט: **צ** יד מיי' שם הלכה יא: **צא** טו מיי' שם הלכה יב: **צב** יז מיי' שם הלכה יד: **צג** יח מיי' שם הלכה יז: **צד** יט מיי' שם הלכה יח: **צה** כ מיי' שם הלכה יט: **צו** כא מיי' שם הלכה כ: **צז** כב מיי' שם הלכה כא: **צח** כג מיי' שם הלכה כב: **צט** כד מיי' שם הלכה כג: **ק** כה מיי' שם הלכה כד: **קא** כו מיי' שם הלכה כה: **קב** כז מיי' שם הלכה כו: **קג** כח מיי' שם הלכה כז: **קד** כט מיי' שם הלכה כח: **קה** ל מיי' שם הלכה כט: **קו** לא מיי' שם הלכה ל: **קז** לב מיי' שם הלכה לא: **קח** לג מיי' שם הלכה לב: **קט** לד מיי' שם הלכה לג: **ר** לה מיי' שם הלכה לד: **רא** לו מיי' שם הלכה לה: **רב** לז מיי' שם הלכה לו: **רג** לח מיי' שם הלכה לז: **רד** לט מיי' שם הלכה לח: **רה** מ מיי' שם הלכה לט: **רו** מא מיי' שם הלכה מ: **רז** מב מיי' שם הלכה מא: **רח** מג מיי' שם הלכה מב: **רט** מד מיי' שם הלכה מג: **ש** מה מיי' שם הלכה מד: **שא** מו מיי' שם הלכה מה: **שב** מז מיי' שם הלכה מו: **שג** מח מיי' שם הלכה מז: **שד** מט מיי' שם הלכה מח: **שה** נ מיי' שם הלכה מט: **שו** נא מיי' שם הלכה נ: **שז** נב מיי' שם הלכה נא: **שח** נג מיי' שם הלכה נב: **שט** נד מיי' שם הלכה נג: **ת** נה מיי' שם הלכה נד: **תא** נו מיי' שם הלכה נה: **תב** נז מיי' שם הלכה נו: **תג** נח מיי' שם הלכה נז: **תד** נט מיי' שם הלכה נח: **תה** ס מיי' שם הלכה נט: **תו** סא מיי' שם הלכה ס: **תז** סב מיי' שם הלכה סא: **תח** סג מיי' שם הלכה סב: **תט** סד מיי' שם הלכה סג: **תי** סה מיי' שם הלכה סד: **תיא** סו מיי' שם הלכה סה: **תיב** סז מיי' שם הלכה סו: **תיג** סח מיי' שם הלכה סז: **תיד** סט מיי' שם הלכה סח: **תיה** ע מיי' שם הלכה סט: **תיו** עא מיי' שם הלכה ע: **תיז** עב מיי' שם הלכה עא: **תיח** עג מיי' שם הלכה עב: **תיט** עד מיי' שם הלכה עג: **תיי** עה מיי' שם הלכה עד: **תיא** עו מיי' שם הלכה עה: **תיב** עז מיי' שם הלכה עו: **תיג** עח מיי' שם הלכה עז: **תיד** עט מיי' שם הלכה עח: **תיה** פ מיי' שם הלכה עט: **תיו** פא מיי' שם הלכה פ: **תיז** פב מיי' שם הלכה פא: **תיח** פג מיי' שם הלכה פב: **תיט** פד מיי' שם הלכה פג: **תי** פה מיי' שם הלכה פד: **תיא** פו מיי' שם הלכה פה: **תיב** פז מיי' שם הלכה פו: **תיג** פח מיי' שם הלכה פז: **תיד** פט מיי' שם הלכה פח: **תיה** צ מיי' שם הלכה פט: **תיו** צא מיי' שם הלכה צ: **תיז** צב מיי' שם הלכה צא: **תיח** צג מיי' שם הלכה צב: **תיט** צד מיי' שם הלכה צג: **תי** צה מיי' שם הלכה צד: **תיא** צו מיי' שם הלכה צה: **תיב** צז מיי' שם הלכה צו: **תיג** צח מיי' שם הלכה צז: **תיד** צט מיי' שם הלכה צח: **תיה** ק מיי' שם הלכה צט: **תיו** קא מיי' שם הלכה ק: **תיז** קב מיי' שם הלכה קא: **תיח** קג מיי' שם הלכה קב: **תיט** קד מיי' שם הלכה קג: **תי** קה מיי' שם הלכה קד: **תיא** קו מיי' שם הלכה קה: **תיב** קז מיי' שם הלכה קו: **תיג** קח מיי' שם הלכה קז: **תיד** קט מיי' שם הלכה קח: **תיה** ר מיי' שם הלכה קט: **תיו** רא מיי' שם הלכה ר: **תיז** רב מיי' שם הלכה רא: **תיח** רג מיי' שם הלכה רב: **תיט** רד מיי' שם הלכה רג: **תי** רה מיי' שם הלכה רד: **תיא** רו מיי' שם הלכה רה: **תיב** רז מיי' שם הלכה רו: **תיג** רח מיי' שם הלכה רז: **תיד** רט מיי' שם הלכה רח: **תיה** ש מיי' שם הלכה רט: **תיו** שא מיי' שם הלכה ש: **תיז** שב מיי' שם הלכה שא: **תיח** שג מיי' שם הלכה שב: **תיט** שד מיי' שם הלכה שג: **תי** שה מיי' שם הלכה שד: **תיא** שו מיי' שם הלכה שה: **תיב** שז מיי' שם הלכה שו: **תיג** שח מיי' שם הלכה שז: **תיד** שט מיי' שם הלכה שח: **תיה** ת מיי' שם הלכה שט: **תיו** תא מיי' שם הלכה ת: **תיז** תב מיי' שם הלכה תא: **תיח** תג מיי' שם הלכה תב: **תיט** תד מיי' שם הלכה תג: **תי** תה מיי' שם הלכה תד: **תיא** תו מיי' שם הלכה תה: **תיב** תז מיי' שם הלכה תו: **תיג** תח מיי' שם הלכה תז: **תיד** תט מיי' שם הלכה תח: **תיה** תי מיי' שם הלכה תט: **תיו** תיא מיי' שם הלכה תי: **תיז** תיב מיי' שם הלכה תיא: **תיח** תיג מיי' שם הלכה תיב: **תיט** תיד מיי' שם הלכה תיג: **תי** תיה מיי' שם הלכה תיד: **תיא** תיו מיי' שם הלכה תיה: **תיב** תיז מיי' שם הלכה תיו: **תיג** תיח מיי' שם הלכה תיז: **תיד** תיט מיי' שם הלכה תיח: **תיה** תי מיי' שם הלכה תי

שלא יצקה כו'. דהיינו אלולי טינוף לא משיב ליה הך כפייה: **מי דמי.** (ב) הא לא ניחא ליה בהנך משקין כלל ובגלגולו לא ירדו ונהי נמי דכפייה קערה משיבא ליה אלא מהשיבותא דמשקין בעינן בעינן וכפייה זו אינה אלא לגלות עליהן שאינו אפילו אפך בהן אבל הכא לענין שבת אתשיבותא דהואלה קפדינן והך הואלה דיש משיבא דקא מיבעי ליה להיות על בגדיו: **הא לא דמיה.** ע"כ אם להכשיר זרעים בשת לדמויה לא תדמויה אלא לגלות: **שירד דלף לתוכה כו'.** משנה היא במסכת מכשירין (פ"ד משנה ה) השנויה אחר הסיפא דהכופה את הקערה והכי תנן עריבה שירד הדלף לתוכה כו' הניחה שירד הדלף לתוכה מים הנימחין והצפים כ"ש אומרים בני יותן וכ"ה אומרים אינם בני יותן נטלה לשופכה אלו ואלו מודים שהן בני יותן. ומ"מ יש לשמוע מהך סיפא דבגדיהן בספרים (וכבר"ה) נתנה לעריבה זו שירד הדלף לתוכה אע"ג דאלולי טינוף הוא אפילו הכי מדלא כפאה גלי דעתי' דאתשיבה לקבלן והוו משויים אותן שבתוכה והך הואלה נמי אתשבה לקבולי בהאי כיס האי זיבה אע"ג דזיבה לא ניחא ליה אבן לחיובי אהואלה זיבה לא מהדרינן אלא אהואלה כיס: **הניחון.** למרחוק: **והלפין.** מלמעלה כשהיא מלאה: **אינן בני יותן.** דלא ניחא ליה בהו: **הא רבי יהודה.** דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה שבדלוגו לא תעשה ואינו צריך לעיקר (תחלתה) [תכליתה] כי הכא שאינו צריך לזיבה זו שעל ידה נא הכיס הזה ותעב"כ חייב עליה. ופלוגתייהו בהמלגיע (לקמן דף לג:) גבי מוליא המת במקום חייב ואע"ג דהוצאת המת לא ניחא ליה ביה וא"ר"ש פוטר: **עם תשיבה.** ולא חיישינן דילמא נפיק בהו משתמשך: **והיה על מלאו המיר.** קרא יתירא הוא לאך דרשה דהא כבר קבע ליה מקום והיה על מלא אהנך[1]: **נמשמש בגגיו.** שלא יהא כלוך בשום דבר פן יוציאנו: **הלכפא רבפי.** דבר גדול יש כאן להפריחו מאיסור שבת: **שמא יהרוג.** וביום נמי עסקינן ולאור הנר דמתני' אלא יקרא קאי: **כהורג גמל.** כלומר דגדול מאד: **או דילמא.** לאור הנר דקתני אתרוייהו קאי ותרוייהו שמא יטה אבל ביום שפיר דמי: **מי אלימא ממתניתין.** דקתני לאור הנר בסוף ואפ"ה מספקא לן דאיכא לפלוגי בהו ולמימר דלאור הנר אלא יקרא קאי הכא נמי איכא למימר דאין פולין אפילו ביום ולאור הנר אאין קורין קאי: **ת"ש.** דקתני לאור הנר בתרוייהו: **בני מחוזא.** מפנקי ולא עבדי מלאכה ובגדיהם רחבים כשל אשה ומריחים עיון: **מידע ידעי.** שבגדי האנשים קצרין שעוסקין בעשות במלאכה ושל נשים רחבים בתי יד שלהן: **זזקנות.** קצרים במקצת ושל אנשים מעוגגין רחבים ודומין זה לזה וגזרינן שמא יטה: **אגב דילדות.** רחבים הרבה ואין של אנשים דומין להם: **כיס"ר.** בחול: **מפני הכבוד.** של עובדין שלא ימתקו: **אפיקטויזין.** הקאה גומיטו"ל בלעז"ז כך מלאתי: **מוגן וזורק.** בשבת מוגן להמיס כמן שלא יחזרו אליו ובלבד שלא ימלוא בדוחק ויהרוג הסבירא ליה הריגת נפש שבת. ואבא שאול אומר כר"מ ומתייב בטמא הלכך גזרינן מגילה שלא יהרוג: **מקטע להו.** הורגן **ובשבת: לקנא.** פסל: **מאכולת.** כיתה: **מפירין.** כדמפרש טעמא בפרק שמונה שרצים (לקמן דף קז:) מפילים מחדמים דמשכן מה אילים פרים ורבים אף כל שפרה ורבה וכיתה אינה פרה ורבה אלא מבשר אדם היא שוכלת: **וכן היה רבי שמעון בן אלעזר אומר.** דבהני נמי פליגי ב"ש וב"ה: **אין משדרין.** בשבת משום ממלוגת חפצך [שעיה נח]: **וב"ה מפירין.** לקח סברי חפצך ולא חפצי שמים: **ואין מנחמין.** שלא תישך, אלמא כי פליגי במתני' במלאכה שאינה [צריכה] לגופה. תנא קמא דאמר כופין קסבר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה ור' יהודה קאמר חייב עליה. ומעשה נמי אתא לקמיה רבן יוחנן בן זכאי ואסר. **וכתב** אדוננו האי ז"ל דהני מילי דכתיבן בהלכות רבואתא דבתר רבנן סבוראי פירשו לה, ותמצא בפסכת כריתות בפרק ספק אכל חלב בסופו (דף כ), תנו רבנן החותה נחלים בשבת להתחמם בהם והבעירו מאלהן, תני חדא חייב ותניא אחריתי פטור, הא דתניא פטור קסבר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה והא דתניא חייב קסבר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב חטאת, כך מצאתי בפי' אדוננו האי ראלו דברי, ומדקדקי רבנן בהאי דקא מיפטר המוציא את המת הני מילי דלית ליה ריחא דאי אית ליה ריחא נמצאת הוצאתו מלאכה שצריכה לגופה, ותניא בפרק אמר ר' עקיבא בסופיה המוציא ריח רע כל שהוא. ואית לה להא מלתא סייעתא בהלמוד ארץ ישראל ומילתא מוכחא היא, עד הנה דברי גאון נ"ע. ואני עיינתי בתלמוד ארץ ישראל וכתבתי ממנו הלכה שהוקדם זכרה, וכפשוטן של דברים יראה סיוע גדול לאותו הפרט שפרטתי אבל כשתעיין בסוף הדברים שנאמרו לשם מודה ר' שמעון כו' לא הויא סייעתא אבל סמכתי על דברי אותם הגאונים ז"ל.

ושבתוכה הרי זה בכי יותן. אין זה במשנה אלא שהש"ס מדקדק מדנקט הניחתן והיצפין אינן בכי יותן משמע הא שבתוכה הרי הן בכי יותן: **שמא יהרוג.** פירש הרב יוסף מאולייט"ש דכיון היינו שחורה הקופלת דכתיב והך את עפר הארץ והיה לכנים (שמות ח) ודרך שחורה הקופלת ללאת מן הארץ[א] וזגזאת מחלקו עליו רבנן אבל פרעוש היא הכיסה[ב] הרוחשת וחייב עליה אפילו לרבנן דלתמרי' כפ' שמונה שרצים[ג] (לקמן דף קז: ושם) ואין נראה לר"ת דאמרינן במדרש[ד] אף כי אינו רמה אלו כיסים שבראש[ה] (ד) ובנדה פ"ב (דף כ:) אלא לה מסריקותא מקטע קלמי ופי' בקונטרס מסרק להרוג כיס[ו] ואין דרך שחורה הקופלת להיות בראש[ה] ועוד בברכות (פ"ז דף נא:) אמרינן[ז] ממהדורי מילי ומסמרטוטי קלמי[ז] ודרך כיס לבנות הרוחשות להיות בסמרטוטי מבגדים יפים ועוד דפרעוש אמר לקמן בפרק שמונה שרצים (דף קז:) שהוא פרה ורבה וכיצה הרוחשת אינה פרה ורבה אלא בתה מזיעת אדם לכן נראה לר"ת דשחורה הקופלת היא פרעוש וחייב עליה לכ"ע וכיצה הרוחשת שרי להרוג כב"ה המתירין[ח] ובקונטרס נמי פירש בסמוך דרבה מקטע להו בשבת: **מי אלימא ממתניתין.** והפוטר ס"ל דברייתא דרבה לפרש טפי מממתיתין[ט] ועוד דברייתא קתני אין פולין ואין קורין משמע טפי דקאי לאור הנר דאתרוייהו מבמתני' דקתני ולא יפלה את כליו:

אפילו להבחין בין בגדו לבגדי **אשתו.** דרבן היו להיות שוין מבלן נראה לאסור להבחין בין בגדו לבגדי אשתו: **נוטל** וזורק **ובלבד שלא ימלול.** נראה לפרש דאבא שאול כרבנן וגזר מגילה דפירעוש שמא יהרוג דפרעוש ומגילה דפרעוש שמא יהרוג ובולה מדא גזירה היא ורש"י פי' דכר' אליעזר סבירא ליה וקשה[ד] דמשמע דרבי אליעזר סבירא ליה דלפלגות נמי אסור דקאמר לעיל לא יפלה שמא יהרוג ור' אליעזר היא ומיהו י"ל דלעיל לא קאי הכי[א]:

רבה מקטע להו. מפרש ריב"ש בחול וקאי אדרב הונא דקאמר הו כבודו אפילו בחול ואנן סמכינן אדרש"י דפי' בשבת וקיימא כבית הלל דשרו בסמוך:

רבי

שלא ילקה הכותל אינו בכי יותן מי דמי התם לא קא בעי להו להני משקין כלל הכא קא בעי להו להאי כיס לקבולי ביה זיבה הא לא דמיא אלא לספיא [א]עריבה [ב] שירד דלף לתוכה מים הניתזין והנצפין אינן בכי יותן ושבתוכה הרי זה בכי יותן אלא אביי ורבא דאמרי תרוייהו ל"ק הא [ג]ר' יהודה והא ר' שמעון תני דבי רבי ישמעאל [ד]יוצא אדם בתפילין בע"ש עם חשיכה מאי טעמא כיון [ה]דאמר רבה בר רב הונא [ו]חייב אדם למשמש בתפילין כל שעה ושעה ק"ו מציץ מה ציץ שאין בו אלא אזכרה אחת אמרה תורה [ז]והיה על מצחו תמיד שלא יסיח דעתו ממנו תפילין שיש בהן אזכרות הרבה על אחת כמה וכמה הלכך מידכר דכיר להו תניא חנניא אומר [ח]חייב אדם למשמש בבגדו ע"ש [ט]עם חשכה אמר רב יוסף הלכתא רבתי לשבת: לא יפלה את כליו כו': איבעיא להו לא יפלה את כליו ביום שמא יהרוג ורבי אליעזר היא דתניא אמר רבי אליעזר [י]ההורג כינה בשבת כאילו הורג גמל ולא יקרא לאור הנר שמא יטה או דילמא תרוייהו שמא יטה ת"ש אין פולין ואין קורין לאור הנר [כ]מי אלימא ממתניתין ת"ש [ל]אין פולין לאור הנר ואין קורין לאור הנר [מ]אלו מן ההלכות שאמרו בעליית חנניה בן חזקיה בן גרון [נ]ש"מ דתרוייהו שמא יטה ש"מ אמר רב יהודה אמר שמואל [ס]אפילו להבחין בין בגדו לבגדי אשתו אמר רבא לא אמרן אלא דבני מחוזא אבל דבני חקליתא מידע ידעי ודבני מחוזא נמי לא אמרן אלא דזקנות אבל דילדות מידע ידעי ת"ר אין פולין ברה"ר מפני הכבוד כיוצא בו אמר [פ](רב) יהודה ואמרי לה רבי נחמיה אין עושין אפיקטויזין ברה"ר מפני הכבוד ת"ר [צ]המפלה את כליו מולל וזורק ובלבד שלא יהרוג אבא שאול אומר נוטל וזורק ובלבד שלא ימלול אמר רב הונא [ק]הלכה מולל וזורק וזהו בבודו ואפי' בחול רבה מקטע להו ורב ששת מקטע להו רבא שדי להו לקנא דמיא אמר להו רב נחמן לבנתיה קטולין ואשמעינן לי קלא דסנוותי תניא [ר]רשב"א אומר אין הורגין את המאכולת בשבת דברי ב"ש [ש]וב"ה מתירין וכן היה רשב"א אומר משום רשב"ג אין משדכין את התינוקות לארס ולא את התינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות ואין מנחמין אבלים [ת] ואין מבקרין חולין בשבת דברי בית שמאי [א]וב"ה מתירין: ת"ר הנכנס לבקר את החולה [ב]אומר שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבא ור"מ אומר יכולה היא שתרחם

רבי

תורה אור השלם

1 וְהָיָה עַל מֵצַח אַהֲרֹן וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת עֲוֹן הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יַקְדִּישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל מַתְּנֹת קָדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תָּמִיד לְרָצוֹן לָהֶם לִפְנֵי יְיָ׃
שמות כח לח

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלא לפיפא עריבה שנתבה שירד דלף:
(ב) רש"י ד"ה מי דמי התם לא ניחא: (ג) ד"ה שבת היא מלגומת לריך (לבהריב) תז"מ וי"ב ס"א להבריב:
(ד) תוס' ד"ה שמא וכו' היתה אלו כיס שבראש ואין דרך שחורה הקופצת לחיות בראש ונראה ס"ב וכו' להוא כנים ועוד בברכות ס"ל:

גליון הש"ם

גמ' מי אלימא ממתניתין וכו'. לקמן דף פב ע"ב עיתוין דף פט ע"ב: שם ואין מבקרין חולין וב"ה מתירין. עי' לקמן קג ע"ב תוס' ד"ה ואמר ר"ש: רש"י ד"ה וב"ה מתירין דקסברי חפצך וכו'. לקמן דף קנ ע"ב:

מוסף רש"י

בשביל שלא ילקה הכותל. ונפלו על הקנקה וממנו לכיסים, לא הוכשרו, דלא ניחא ליה בהנך נמשים ובמפלגן (חולין פז:), כאילו הורג גמל. תפוס דגדול הוא נקנו ליה (לקמן קז).

רבינו חננאל

דחינן דגם בבעל ג' ראיות בעי כיס שאם יספור ימים טהורים וראה אח"כ, סותר כל הימים הטהורים, וחזור לחשוב מאותו היום ולהבא ז' ימים טהורים ואח"כ יטהר. ושניגן כגון שראה זוב בו ביום בשבת ולא ספר ימים טהורים עדיין ואין צריך כיס לסתירה. ודחינן אם אין שם צורך הכיס לסתירה צריך לו כדי שלא יטנפו כליו. ודחה רב דירא ואמר האי תנא כל אצולי מטינוף לא השיב ליה מלאכת מחשבת, כי האי תנא דהכופה קערה על פי הכותל. **ואיפריכא** הא דרבי דירא ואמרינן מי דמי הכיס דוב לקערה בכותל כו'. ואוקמינה אביי ורבא הא דקתני חייב ר' יהודה דסבר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה והא דתני פטור לר' שמעון דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה, וקיי"ל כר' שמעון. **תנא** דבי שמואל יוצא אדם בתפילין ע"ש עם חשיכה. מ"ט כיון דאמור רבנן חייב אדם למשמש בתפילין בכל שעה ק"ו מציץ, ומה ציץ שאין בו אלא הזכרה אחת אמרה תורה תמיד, תפילין שיש בהן הזכרות הרבה על אחת כמה וכמה, הלכך מדכר דכיר להו. **תניא** חנניא אומר חייב אדם למשמש בבגדו ערב שבת עם חשיכה. אמר רב יוסף הלכתא רבתי לשבתא, וכן הלכה. **לא יפלה את כליו.** איבעיא להו שמא יטה או שמא יהרוג כנים, ומתניתין רבי אליעזר היא דקתני ההורג כינה בשבת, והוא הפרעוש, כהורג גמל בשבת. ופשטנא לא יפלה שמא יטה את הנר. **אמר** רב יהודה אמר שמואל אפילו להבחין בין בגדו לבגדי, והני מילי בבני מחוזה ובזקנות, אבל בילדות בגדיהן מידע ידיעין שהן רחבות. הקליאתא נמי מידע ידיעי. **תנו רבנן** אין פולין ברשות הרבים ואין עושין אפיקטויזין ברה"ר מפני הכבוד. **ואמרי לה** רבי נחמיה אין עושין אפיקטויזין ברה"ר מפני הכבוד. **המפלה** את כליו מולל וזורק ובלבד שלא יהרוג אבא שאול אומר נוטל וזורק ובלבד שלא ימלול. **אמר** רב הונא הלכה מולל וזורק וזהו בבודו ואפי' בחול. **רבה** מקטע להו ורב ששת מקטע להו. **רבא** שדי להו לקנא דמיא. **אמר** להו רב נחמן לבנתיה קטולין ואשמעינן לי קלא דסנוותי. **תניא** רשב"א אומר אין הורגין את המאכולת בשבת דברי ב"ש וב"ה מתירין. **ת"ר** המבקר חולה בשבת אומרין שבת היא מלצעוק ורפואה קרובה לבוא.

מוסף תוספות

א. ואינה פרה ורבה. תוס' הלמ"ש. ב. הלבן. תוס' הלמ"ש. ג. דעד כאן לא פליגי רבנן עליה דר' אליעזר אלא בכינה דאינה פרה ורבה אבל בפרעוש דפרה ורבה מודו רבנן דחייב. תוס' הלמ"ש. ד. ואין דרך להרוג את השחור במסרק. כפסקי הלמ"ש סימן כ"ט ונע"ר סנהדרין הל"מ). ה. ודרך הלבן להיות גדול בראש ולא השחור, ועוד. כפסקי הלמ"ש סימן כ"ט. ו. גבי עובדא דילתא. תוס' הלמ"ש. ז. כלומר מסמרטוטי בגדים ישנים יוצאים כנים. תוס' הלמ"ש. ח. וכן עמא דבר כדברי ר"ת ז"ל. כפסקי הלמ"ש סימן כ"ט. ט. ואי אין פולין מטעמא אחרינא, הוה ליה לפרושי. תוס' הלמ"ש. י. דא"כ אפי' לפלות נמי אסיר. תוס' הלמ"ש. יא. דלא קיימא הך שיטתא דלעיל דמסקינן לא יפלה לאור הנר. תוס' הלמ"ש.

רב נסים גאון

לא קשיא הא ר' יהודה דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה הא ר' שמעון דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה. אבל עיקר דבריו של ר' שמעון במשנה בפרק המצניע (דף צג) דתנן וכן כדית מן המת וכזית מן הנבילה וכעדשה מן השרץ חייבין, ור"ש פוטר. ובגמרא אמרי פוטר היה ר"ש אף במוציא את המת לקוברו. וזאת ההוצאה מלאכה שאינה צריכה לגופה היא, לפי שזה שהוציא כלים מרשות לרשות לא לצורך נפשו הוציא לא לאכלו ולא ליהנות ממנו, ולזאת נקראת מלאכה שאינה צריכה לגופה, שאם חס ושלום יהיה זה המת סרוח או זאת הנבילה סרוחה ואין יכול לעמוד עמה מפני הריח הרע, אז ר' שמעון מודה שאם הוציאה חייב חטאת מפני שהיא באותה שעה נעשית מלאכה שצריכה לגופה. ופרק אמר ר' עקיבא (דף צ) תנו רבנן המוציא ריח רע כל שהוא. ובגמ' דבני מערבא אמרי אח המת במטה חייב דברי הכל, ולא כן תאני אף ריח רע כל שהוא, ואמר ר' לא ור' שמעון מודה ליה. **אבל דברי ר' יהודה** כבר אמר בעל ההלכות גדולות בהלכות שבת כופין את הקערה על הנר בשביל שלא תאחזו בקורה ועל עוראה של קטן ועל עקרב שלא תישך, אמר ר' יהודה מעשה בא לפני רבן יוחנן בן זכאי ואמר חושש אני לו מחטאת, הא דאמרינן בכל דוכתא ר' יהודה דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה לא אשכחן ליה (עיקבא) [עיקרא] אלא מן האי. וממאי דכי פליגי תנא קמא ור' יהודה בהא מתניתא במלאכה שאינה צריכה לגופה, שאם חס ושלום יהיה זה המת סרוח או זאת הנבילה סרוחה ואין יכול לעמוד עמה מפני הריח הרע, אם כן אינה מלאכה שאינה צריכה לגופה. ומעשה נמי אתא לקמיה רבן יוחנן בן זכאי ואסר. **וכתב** אדוננו האי ז"ל דהני מילי דכתיבן בהלכות רבואתא דבתר רבנן סבוראי פירשו לה, ותמצא בפסכת כריתות בפרק ספק אכל חלב בסופו (דף כ), תנו רבנן החותה נחלים בשבת להתחמם בהם והבעירו מאלהן, תני חדא חייב ותניא אחריתי פטור, הא דתניא פטור קסבר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה והא דתניא חייב קסבר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב חטאת, כך מצאתי בפי' אדוננו האי ראלו דברי, ומדקדקי רבנן בהאי דקא מיפטר המוציא את המת הני מילי דלית ליה ריחא דאי אית ליה ריחא נמצאת הוצאתו מלאכה שצריכה לגופה, ותניא בפרק אמר ר' עקיבא בסופיה המוציא ריח רע כל שהוא. ואית לה להא מלתא סייעתא בהלמוד ארץ ישראל ומילתא מוכחא היא, עד הנה דברי גאון נ"ע. ואני עיינתי בתלמוד ארץ ישראל וכתבתי ממנו הלכה שהוקדם זכרה, וכפשוטן של דברים יראה סיוע גדול לאותו הפרט שפרטתי אבל כשתעיין בסוף הדברים שנאמרו לשם מודה ר' שמעון כו' לא הויא סייעתא אבל סמכתי על דברי אותם הגאונים ז"ל.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

רבי יהודה אומר המקום ירחם עליך כו'. ק' לר"ת מה מועלת תפלה לר' מאיר ור' יהודה דקאמר בפ"ק דר"ה (ד' טז. ושם) הכל נידונים בר"ה וגזר דין שלהם נחתם ביום"כ דברי ר"מ ר' יהודה אומר הכל נידונין בר"ה וגזר דין של כל אחד ואחד נחתם בזמנו בפסח על התבואה ואדם ביום הכפורים ר' יוסי אומר אדם נידון בכל יום ואמר התם אמר רב יוסף כמאן מצלינן אפילגא אקליני ואמריני כר' יוסי משמע דלר"מ ולר' יהודה לא מהניא צלותא וי"ל דהכא בשבת שבין ר"ה וביו"כ אייר ולפי מאי דמשני התם אינעית אימא כדר' יאחק דאמר ר' יאחק יפה עצקה לאדם בין קודש גז"ד כו' אמי הכא שפיר: **שבנא איש ירושלים**[a]. ר"ת לא גרים שבנא דשבנא רשע הוה ולא מסקינן בשמיה דשם רשעים ירקב כדאמר בפרק אמר להם הממונה (יומא דף לח:) אלא גרם שבנא[b] דהוי נמי שם אדם כדאמר בסוטה (דף מא.) אלא בשבנא[c] אחי הלז וגרמה לר"י דשפיר גרם שבנא לאמו אם אחד רשע ושמו אבריהם לא נקרא בשם זה אחר ואשכחן דתרי שבנא הוו כמו שמוכיח בישעיה (כב) דכתיב שבנא אשר על הבית[d] וכתיב וקראתי לעבדי אליקים וגו' וממשלתך אתן בידו וכתיב בתר הכי (שם לו) ויצא אליו אליקים אשר על הבית ושבנא הסופר ומשמע דשבנא אשר על הבית כבר מת והיה אליקים במקומו ושבנא הסופר היה אחר[e]: **שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי.** לבד מגבריאל כדאמר בסוטה בריש אלו נאמרין (דף מ.) דאמר מר בא גבריאל ולמדו שבעים לשונות ליוסף ותימה דאפי' מאשה שבגב כל אדם יודעים ולשון ארמי אין יודעים:

לא ישב על גבי מטה ולא על **ספסל.** נראה דדוקא בשאולה שוכב בגמוך[f] שלא יצא גבוה ממראשותיו של חולה[g]: **רבי נתן אומר קרא והטה.** הכא ובמכות (דף ה:) גבי יהודה בן טבאי שהרג עד זומם ובהאשה רבה (יבמות דף לו:) גבי הא שנקרע ס"ת בחמתן לא פריך ומה בהמתן של לדיקים אין הקב"ה מביא תקלה כו' אומר ר"ת דלא פריך בשום מקום אלא גבי אכילת איסור שגבאי הוא לגדיק ביותר[h] והוא דערבי פסחים (פסחים דף קו: ושם) דר' ירמיה אישתלי וטעיס קודם הבדלה[i] והיהו דמס' ר"ה (דף כא.) דקאמר בשם מנשיאה דבנאי בגומא רבה מעברא[j] התם לא הוה מאכל איסור אלא השעה אסורה ובבראשית רבה[k] אמרינן ר' ירמיה שלח לר' זירא חד טרסקל דתאנים[l] ומסיק בין דין לדין מתאכל תאנתא בעבלא[m] הא קאמר עלה ר' אבא בר זימנא בשם ר' אליעזר זעירא אם הראשונים מנאכים אנו בני אינם ואם הם בני אינם אנו כחמורים ולא כחמורו של ר' פנחס בן יאיר[n]: **שמש שאינו** קבוע בדמשחא מאי. לגישת בתרא מבעי ליה ור"ת גרים הא והא בשמש שאינו קבוע אינעית אימא דבנאי בגומא רבה מעברא אם הא והא בשמש שאינו קבוע ואי בעית אימא הא בשמש שאינו קבוע ולא קשיא הא בדמשחא והא בדנפטא איבעיא להו שמש שאינו קבוע בדמשחא מהו אמר רב הלכה כוואין מורין כן ור' ירמיה בר אבא אמר הלכה ומורין כן ר' ירמיה בר אבא איקלע לבי רב אסי קם שמעיה קא בדיק לנהורא דשרגא אמרה ליה דביתהו ומר לא עביד הכי אמר לה שבקיה כרביה ס"ל: באמת אמרו החזן כו': והאמרת רישא רואה מאי לאו לקרות לא [l]לסדר ראשי פרשיותיו וכן אמר רבה בר שמואל אבל מסדר הוא ראשי פרשיותיו וכולה פרשה לא מיתיבי

רבי יהודה אומר המקום ירחם עליך ועל חולי ישראל רבי יוסי אומר המקום ירחם עליך בתוך חולי ישראל שבנא איש ירושלים בבניסתו אומר שלום [a]וביציאתו אומר [b]שבת היא מלעוזק ורפואה קרובה לבא ורחמיו מרובין ושבתו בשלום כמאן אזלא הא דאמר רבי חנינא [c]מי שיש לו חולה בתוך ביתו צריך שיערבנו בתוך חולי ישראל כמאן כר' יוסי ואמר רבי חנינא בקושי התירו לנחם אבלים ולבקר חולים בשבת אמר רבה בר בר חנה כי הוה אזלינן בתריה דרבי אלעזר לשיולי בתפיחה זימנין אמר המקום יפקדך לשלום וזימנין אמר (ליה) רחמנא ידכרינך לשלם היכי עביד הכי [d]והאמר רב יהודה [e]לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי [f]ואמר רבי יוחנן כל השואל צרכיו בלשון ארמי אין מלאכי השרת נזקקין לו [g]שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי [h]שאני חולה דשכינה עמו [i]דאמר רב ענן אמר רב מנין ששכינה [j]סועד את החולה שנאמר [k]ה' יסעדנו על ערש דוי תניא נמי הכי [l]הנכנס לבקר את החולה לא ישב לא על גבי מטה [m]ולא על גבי כסא אלא מתעטף ויושב לפניו מפני ששכינה למעלה [n]מראשותיו של חולה שנאמר ה' יסעדנו על ערש דוי [o]ואמר רבא אמר רבין מנין שהקב"ה זן את החולה שנאמר ה' יסעדנו על ערש דוי: ולא יקרא לאור הנר: [p]אמר רבה [q]אפילו גבוה [r]שתי קומות ואפי' שתי מרדעות ואפילו עשרה בתים זו על גב זו חד הוא דלא ליקרי הא תרי שפיר דמי והתניא לא אחד ולא שנים אמר ר' אלעזר לא קשיא [s]כאן בענין אחד כאן בשני ענינים אמר רב הונא [t]ובמדורה אפי' עשרה בני אדם אסור אמר רבא [u]אם אדם חשוב הוא מותר מיתיבי [v]לא יקרא לאור הנר שמא יטה אמר ר' ישמעאל בן אלישע אני אקרא ולא אטה פעם א' קרא ובקש להטות אמר כמה גדולים דברי חכמים שהיו אומרים לא יקרא לאור הנר ר' נתן אומר קרא והטה וכתב על פנקסו אני ישמעאל בן אלישע קריתי והטיתי נר בשבת לכשיבנה בהמ"ק [w]אביא חטאת שמנה א"ר אבא שאני ר' ישמעאל בן אלישע הואיל ומשים עצמו על דברי תורה כהדיוט תני חדא שמש בודק כוסות וקערות לאור הנר ותניא אידך לא יבדוק לא קשיא [x]כאן בשמש קבוע כאן בשמש שאינו קבוע ואי בעית אימא הא והא בשמש קבוע ולא קשיא הא בדמשחא והא בדנפטא איבעיא להו שמש שאינו קבוע בדמשחא מהו אמר רב הלכה כוואין מורין כן ור' ירמיה בר אבא אמר הלכה ומורין כן ר' ירמיה בר אבא איקלע לבי רב אסי קם שמעיה קא בדיק לנהורא דשרגא אמרה ליה דביתהו ומר לא עביד הכי אמר לה שבקיה כרביה ס"ל: באמת אמרו החזן כו': והאמרת רישא רואה מאי לאו לקרות לא [l]לסדר ראשי פרשיותיו וכולה פרשה לא מיתיבי

כאוזן חולי ישראל. שמתון שכולנן עם האחרים תפלתו נשמעת בזכותן של רבים: **שבנא איש ירושלים.** אדם גדול היה בירושלים ושמו שבנא: **רחמיו.** של הקב"ה מרובים: **שבנא בשלום.** נוחו בשבתכם בשלום: **בקושי התירו.** מפני שמלטער: **בתפיחה.** בחולה: **זימנין אמר לה.** בלשון קדש וזימנין אמר לה בלשון ארמי והא נאו לענין שבת נקט: **דשכינה עמו.** ואין המתפלל צריך שיחזקקו לו מלאכי השרת להכניס תפלתו לפניס מן הפרגוד: **סועד.** סומך בתשוש כחו. ומשוש רגיון יעקב סועד תרגומו של פוקד כלומר מבקר כמו ואת אחיך תפקוד לשלום (שמואל א יז) ומתרגמי' ואת אחיך תסער לשלם ולהך ליטנא גרסינן אל תקרי יסעדנו אלא יסערנו: **מתעטף.** מאימת שכינה כאדם היושב באימה ואין פונה לצדדין: **ואפי' גבוה.** לליכא למיחש להטייה דכיון דגזור לא פלוג למילתייהו: **הא תרי שפיר דמי.** שאם יבא להטות יזכירנו חבירו: **בשני עניינים.** בשתי פרשיות הואיל וכל אחד מעיין לעצמו אין מכיר במעשה חבירו: **במדורה.** מדורת אש גדולה אסור להואיל ויושבין רחוק זה מזה ועוד שזונות האודים סמוכים להם אין זה מכיר בנא חבירו להבעיר ולחמות: **מוסר.** לקרות לאור הנר שאינו רגיל להטות נר בחול מפני שאינו מכיר: **שמש קבוע.** לא יבדוק מפני שאימת רבו עליו אם ימצא כהן דבר מגונה ובודקן יפה ומיישינן להטייה: **שאינו קבוע.** לא רמיא עליה כולי האי: **הא והא בשמש קבוע** גרסי': **בדנפטא.** שהוא מסריח מותר לבדוק לאורו אלא אתי להטות: **שמש שאינו קבוע בדמשחא מאי.** כיון שאינו קבוע אינו מטה אפילו בחול והלכך בשבת מותר או דילמא בדמשחא הואיל ולא מאיס דרכו להטות בחול הוא: **הלכה.** דמותר: **ואין מורין כן.** שלא יזלזלו: **קם שמעיה.** דר' ירמיה דהוא שמש שאינו קבוע בנית רב אסי: **אמרה ליה דביתהו.** דרב אסי אל תעביר אל תעביר הכי: **ברביה.** ר' ירמיה דאמר הלכה ומורין כן: **רשאי פרשיות.** ומרגלן בפיו שמתון שראש הפרשה שגורה בפיו הוא זוכר בכולה לומר ומסיים את שנעה הקורין בנקודה וטעמיה בלשה: ומימ

עין משפט נר מצוה

צ א ב מיי' פכ"ד מהל' שבת הלכה ה סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן רפז וטוש"ע יו"ד סימן שלה סעיף ו:

צא ג טוש"ע או"ח סימן קפ סעיף ד:

צב ד טוש"ע יו"ד סי' שלה סעיף ב:

צג ה מיי' פי"ד מהל' אבל הלכה ו סמג עשין ב טור שו"ע שם סעיף ג:

צד ו מיי' פ"ה מהלכות שבת הלכה יד סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סי' ערס סעיף ח:

צה ז מיי' שם טור שו"ע שם סעיף ב ג:

צו ח שם סעיף ה:

צז ט שם סעיף ד:

צח י כ מיי' שם הלכה טז טור ש"ע שם סעיף יב:

צט ל מיי' שם הלכה טו טור שו"ע שם סעיף ט י:

מוסף רש"י

מנין ששכינה זן את החולה שנאמר ה' יסעדנו. כמו (תהלים קד) ולחם לבב אנוש יסעד (נדרים מ.). **ואפילו גבוה שתי** קומות. שאינו מגיע שם לטעות הנר לאור, להוסיף ומעוך לאור גנוז נמי לאור, שלא תתלוק (לקמן קמט.).

מוסף תוספות

א. וכתיב בתריה מה לך פה וגו' הנה ה' מטלטלך וגו' הרי משמע שהיה רשע. תוס' מכות קד: ב. [ו]צדיק היה. תוס' שבת יומא כא. וכיון דאחד היה צדיק מסקינן בשמיה. תוס' יומא לח: ג. ע"ג קרקע. תוס' הרא"ש. ד. אבל אם היה חולה ישן ע"ג מטה מותר. מאירי. ה. שיכנס דבר איסור במעיו של צדיק דכתיב לא יאונה לצדיק כל און וכו'. תוס' הרא"ש. ו. אע"ג דאמר התם (קה.) דמיתתו באסכרה. תוס' נעמין ז. ז. ולא פריך עלייהו ומה בהמתן של צדיקים, יש לומר. תוס' הרא"ש. ח. דין אמר אפשר אכיל הוא דלא מתקנן, ודין אמר אפשר שלח לי דלא מתקנן. תוס' הרא"ש. ט. ולא פריך עלה ומה בהמתן של צדיקים, וי"ל. תוס' הרא"ש. י. ושמעיה דר' ירמיה בר אבא שמש קבוע דידיה הוי. תוס' הרא"ש.

רבינו חננאל

רבי יהודה אומר יכולה היא שתרחם עליך ועל כל חולי ישראל, רבי יוסי אומר המקום ירחם עליך בתוך חולי ישראל. כמאן אמר רבי חנינא מי שיש לו חולה בתוך ביתו יערבנו בתוך חולי ישראל כר' יוסי, וכמאן (אמורי) [מצלינן] האידנא אקצירי ומריני כר' יוסי דאמר אדם נידון בכל יום. ומפורש בר"ה פ"א. **שבנא** איש ירושלים בבניסתו אומר שלום, ביציאתו היה אומר שבת היא מלעזוק ורפואה קרובה לבא ורחמיו מרובין אחינו שיבתו לשלום. א"ר **חנינא** בקושי התירו לנחם אבלים ולבקר חולים בשבת משום דחיישינן שמא יבקש עליו רחמים בצרה ובועקה.

רבי אליעזר כד הוה שאיל בתפיחה אמר ליה המקום יפקידך לשלום וזימנין אמר ליה רחמנא ידכרך לשלם. ואפילו בלשון ארמי שפיר דשכינה עמו, דתניא הנכנס לבקר חולה לא ישב ע"ג מטה ולא בכסא אלא בספסל אלא מתעטף ויושב לפניו מפני שהשכינה עליו שנאמר ה' יסעדנו על ערש דוי, ואמר (רבי) [רבין] אמר רב מנין שהקב"ה זן את החולה שנאמר ה' יסעדנו על

תורה אור השלם

ו יְיָ יִסְעָדֶנּוּ עַל עֶרֶשׂ דָּוָי כָּל מִשְׁכָּבוֹ הָפַכְתָּ בַּחֳלִיוֹ: תהלים מא ד

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה שבנא וכו' אלא כשבנא והללו ס"ל ותיכא אמי נמתק:

גליון הש"ס

גמ' שאין מלאכי השרת כו'. עי' בתמיס דעיס לבהלמ"ד סימן קפ"ד: **שם** ולא ע"ג **בבא.** גירסת הרי"ף והכל"ש ולא ע"ג שרפרף ולא ע"ג מקום גנוז: **שם מראשותיו** של חולה שנאמר וכו'. עיין בכס"ש בתומס פרשה ויקו בפסוק ויפתחו ישמעאל על לשם המנוס: **שם אפילו** גבוה ב' קומות. עי' כלא"ש פ"ר דעבודין סימן ג': **שם אביא חטאת** שמינה וכו'. עי' יומות דף ו ע"ג תוס' ד"ה ולא אלא: תוס' ד"ה שבנא וכו'. ר"ת ל"ג בו'. עי' לתוס' דף קיד ע"ב תוס' ד"ה כי דייני וכו' ומגילה דף י ע"ב תוס' ד"ה רבה בר עופרן: **שם** ד"ה **שאין אפילו** מחשבה. ועי' בס' מפלגי לדוד להרב דוד פלאגין על פירש"י בתורה פ' ויגש ד"ה ויגש בשם מגנת חכמים למהר"ם מאגס ז"ל:

רבינו חננאל (המשך)

ערש דוי. **ולא יקרא לאור הנר.** אמר רבא ואפילו גבוה ב' קומות או ב' (מרדעות) [מרדענות] או אפילו כמה בתים זה על גבי זה אסור. וקרי"ל (כרבא) [כרבה], דאע"ג ד[ב]פירקין שואל אדם מחבירו אוקימנא להא דרבה כתנאי, כיון דסחם לן תנא כותיה, דתנן מונה אדם את אורחיו ואת פרפריותיו מפיו אבל לא מן הכתב לא חיישינן להא מחלוקת דברייתא. וכבר פירשנוה שם דהילכתא כרבה. **לא יקרא** דייקינן ממתניתין דוקא חד אבל תרי שרי, והני מילי בענין אחד אבל בתרי ענייני אסור, דחיישינן שמא יטה ואפילו אדם חשוב כמעשה דר' ישמעאל). **ירושלמי** תני רבי חייא אבל מסתכל מה שבכוס ומה שבקערה ואינו חושש. **לא** יקרא, אמר שמואל לא שנו אלא אחד אבל שנים מאחר שיכולין למחות זה על זה מותר. **תני חדא** השמש בודק קערות וכוסות לאור הנר ותניא אידך לא יבדוק. וסוגיין דשמעתא בין שמש קבוע בין שמש שאינו קבוע בודק

ו) ס"ל שנוס, ב) סוטה (ג., ג) [כסוגות פ' בשמרן], ד) נדרים מ. ע"ש, ה) [ל"ל סר את המחולה שנאמר ה' יסעדנו קרי בי' יסעדנו פי' סר סנכן], ו) [שם ע"ש], ז) לקמן קמט. [מוספת' פ"ס], ח) [מוספת' פ"ס], ט) [כמוס' הלכ"ש ושל"ש מאמת "שיגמ" וכן לקמן], י) [בפסוק מאמ' "ירפא"], כ) [וגמ' מוס' יומא לח: ומוספות המוכות קד: ד"ה אמרו], ל) [מי' אלה פרשה ס"ל], מ) וכ"ה לקמן קיב.

מסורת הש"ס

a) ס"ל שנוס, b) [כסוגות פ' בשמרן], c) נדרים מ. ע"ש, d) [ל"ל סר את המחולה שנאמר ה' יסעדנו קרי בי' יסעדנו פי' סר סנכן], e) [שם ע"ש], f) לקמן קמט. [מוספת' פ"ס], g) [מוספת' פ"ס], h) [בפסוק מאמ' "ירפא"], i) [וגמ' מוס' יומא לח: ומוספות המוכות קד: ד"ה אמרו], j) [מי' אלה פרשה ס"ל], k) וכ"ה לקמן קיב.

---

a) לפנינו בגמ' אלבנה מסיק לאלה הפוס מותר ומר' ישמעאל אינו לאיה ואולי לרבינו היה לו גי' אחרת בסוגיא וע"ש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ואימת רבן עליהן. אין פושטין יד לשוס דבר ואפי' בחול אלא על פי רבן: **פרלה.** גברה כמו ופרלת ימה וקדמה (בראשית כח): **שנינו לא יאכל טהור עם הטמאה.** מפני הערוה לפי שלא הולכו לכך שהולן אוכלין חוליהן בטהרה היו ולא היו אוכלין עם נשותיהן טמאות: **אמו זב פרוש ואמו דבריס טמאין קאמיר.** והלא כל מגעו טמא: **מעשרין הן.** ולא גזרי' גזירה לגזירה: **שמישן עם בעלה.** במטה כגון שהוא טמא דליכא למיחש משום טהרה או בזמן הזה שאין בו טהרה מי חייש' להרגל עבירה או דילמא כיון דאיכא היכרא מדכר דכירי: **על השולחן.** שאוכל עליו מוכר להניח בשר העוף אצל הגפיה דקסברי בית שמאי בשר עוף בחלב אלו דאורייתא ולא גזרי' העלאה אמו אכילה: **ואינו נאכל.** עמו: **וכ"ה אומרים כו'.** ס"מ דאסור: **דליא דיעות.** שני בני אדם שיאכלו זה לזה. וה"ה נמי דמלי לשנויי דליכא שינוי דאיכא ומיהו דעדיפא נקט דאפי' דיעות ליכא: **שאין מכירין.** אלא אחי חד למשקל מהכריה ומיכל: **אבל מכירין.** אסור. ואשה ובעלה [נמי] מכירין זה את זה וס"מ דאסור: **שינוי ליכא.** שאוכלין בדרך אכילה: **אילא שינוי.** שאין דרך לשון אלא בקירוב בשר כדכתיב שארה כסותה ועונתה[ה] ואמר מר שאר זה קירוב בשר שאם אמר אי איפשי אלא היא בנגדה והוא בנגדו יוציא ויתן כתובה במקום כתובות (פ"ד דף מח.): **אל הסריס לא אכל.** בפרק אלו הן הנשרפין בסנהדרין (דף פח.) מפרש ליה שלא נתפרנס בזכות אבות שלא הוצרך לכך לפי שהוא גדיל: **מה אשה רעהו כו'.** דאסור לן יחוד מן התורה בקדושין (פ"ד דף פ:) מאחיך בן אמך[ו]: **ופליגא.** דרב יוסף דפשט מדלשה דהאי קרא לאיסור אחרני פדת: **גילוי עריות.** תשמיש ממש ושאר קורבה ואפי' קירוב בשר מדרבנן והיא בנגדה אפי' מדרבנן ליכא למגזר: ושמש

מיתיבי[ו] רשב"ג אומר התינוקות של בית רבן היו מסדרין פרשיו' וקורין לאור הנר אי בעית אימא ראשי פרשיותיו ואי בעית אימא [א]שאני תינוקות הואיל [ב]ואימת רבן עליהן לא אתי לאצלויי: [ג]כיוצא בו לא יאכל הזב: [ד]תניא ר"ש בן אלעזר אומר בוא וראה עד היכן פרצה טהרה בישראל שלא שנינו לא יאכל הטהור עם הטמאה אלא לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה כיוצא בו לא יאכל זב פרוש עם זב עם הארץ שמא ירגילנו אצלו וכי מרגילו אצלו מאי הוי אלא אימא שמא יאכילנו דברים טמאין אטו זב פרוש לאו דברים טמאין אכיל אמר אביי גזירה שמא יאכילנו דברים שאינן מתוקנין ורבא אמר [ה]רוב עמי הארץ מעשרין הן אלא שמא יהא רגיל אצלו ויאכילנו דברים טמאין בימי טהרתו איבעיא להו נדה מהו שתישן עם בעלה היא בבגדה והוא בבגדו אמר רב יוסף ת"ש [ז]העוף עולה עם הגבינה על השלחן ואינו נאכל דברי ב"ש ב"ה אומר לא עולה ולא נאכל שאני התם דליכא דיעות ה"נ מסתברא דהיכא דאיכא דיעות שאני דקתני סיפא [ח]רשב"ג אומר שני אכסניים אוכלין על שלחן אחד זה אוכל בשר וזה אוכל גבינה ואין חוששין ולאו אתמר עלה [ט]אמר רב חנין בר אמי אמר שמואל לא שנו אלא שאין מכירין זה את זה אבל מכירין זה את זה אסורים וה"נ מכירין זה את זה נינהו הכי השתא התם דיעות איכא שינוי ליכא הכא איכא דיעות ואיכא שינוי איכא דאמרי ת"ש רשב"ג אומר שני אכסניים אוכלין על שלחן אחד זה בשר וזה גבינה ואתמר עלה אמר רב חנין בר אמי אמר שמואל לא שנו אלא שאין מכירין זה את זה אבל מכירין זה את זה אסור והני נמי מכירין זה את זה נינהו התם דיעות איכא שינוי ליכא הכא איכא דיעות ואיכא שינוי ת"ש לא יאכל הזב עם הזבה משום הרגל עבירה ה"נ דיעות איכא שינוי ליכא ת"ש [1]אל ההרים לא אכל ועיניו לא נשא אל גלולי בית ישראל ואת אשת רעהו לא טמא ואל אשה נדה לא יקרב מקיש אשה נדה לאשת רעהו מה אשת רעהו הוא בבגדו והיא בבגדה אסור [י]אף אשתו נדה הוא בבגדו והיא בבגדה אסור ש"מ [יא]ופליגא דר' פדת דאמר ר' פדת לא אסרה תורה אלא קורבה של גלוי ערות בלבד שנאמר [2]איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה [יב]עולא כי הוי אתי מבי רב הוה מנשק להו לאחוותיה אבי חדייהו ואמרי לה אבי ידייהו ופליגא דידיה אדידיה דאמר עולא [יג]אפי' שום קורבה אסור [יד]משום לך לך אמרי גזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב: תני דבי אליהו [טו]מעשה בתלמיד א' [טז]ששנה הרבה וקרא הרבה ושימש תלמידי חכמים הרבה ומת בחצי ימיו והיתה אשתו נוטלת תפיליו ומחזרתם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ואמרה להם כתיב בתורה [3]כי הוא חייך ואורך ימיך בעלי ששנה הרבה וקרא הרבה ושימש

תשמיש ממש [יז]ואפילו הכי אסרי' הוא בנגדו והיא בנגדה: **ופליגא** דידיה אדידיה. והוא היה יודע בעצמו שלא יבא לידי הרהור שלדיק גמור היה כדלמרינן בפרק ג' דכתובות (דף יז.) [יח]דרב אדא בר אהבה מרגיל לה מתפיה ומרקד א"ל רבנן אנן מהו למעבד הכי א"ל מי דמיא לנן כי כשורא לחיי ואי לא לא והספר לא חס לפרס ולהאריך כאן למה היה עושה:

מיתיבי התינוקות של בית רבן מסדרין פרשיותיהן כו'. אומר הכ"ס לפי' הקונטרס שפי' במתני' החזן רואה היכן התינוקות קורין לאור הנר הא דלא פריך ליה ממתני'[יא] משום דאיכא למימר דקורין באיסור ואין מוחין בידם הכא דקתני מסדרין משמע שמותרין לעשות כן:

רבא אמר רוב עם הארץ מעשרין הן. וא"ת האמרי' בפרק בתרא דסוטה (דף מח.) שיותנן כהן גדול גזר על הדמאי לפי שאלא בכל גבול ישראל ולאה שלא היו מפרישין אלא תרומה גדולה בלבד וי"ל דה"ק שלא היו מפרישין כולם אלא תרומה גדולה אבל רובן היו מעשרים והא דתנא הכא טפי למיעוט מבמקום אחר משום דהוא מיעוט דשכיח טובא והיו הרבה נכנסים ומה שקשה לחביי אדאביי ורבינא אדרבא מפורש בפ"ב דכתובות (דף כד. וסס) גבי חייסין גומלים: **מה אשת רעהו הוא בבגדו והיא בבגדה אסור.** והתם שבאל הוא לאסור לפי שיצרו תוקפו ומתגבר עליו ביותר ורש"י פי' לפי' ביאור אמר אסור מדאורייתא ואין נראה דמשמע דרוצה לאסור יחוד בנדה תימה ביאור דאסור מן התורה לא יפי' מאשת איש ושרי בנדה כדכתיב סוגה בשושנים (סנהד' פ"ד ל.) והוא בבגדו והיא בבגדה אלא הוי לפי' באשת איש אלא מדרבנן אסור בנדה מהיקשא טפי הוה לן למיסר יחוד מהיקשא ולמיסרי הוא בבגדו והיא בבגדה בלא יחוד כגון שפתח פתוח לרה"ר מסוגה בשושנים[ט]: **ופליגא דר' פדת דא"ר פדת לא אסרה תורה אלא כו'.** תימה מנא ליה דפליגי דילמא[ב] מדרבנן אסור לפי' הוא בבגדו ורש"י דפירש כאן כיון דמדאורייתא לא אסור אלא תשמיש ממש מדרבנן לא אסור אלא קירוב בשר[ג] לא והילא דמקשמא לא פליגי אמתני' דלא יאכל הזב עם הזבה ועוד וכי נים ליה דאשת רעהו הוא בבגדו והיא בבגדה אסור ומפרש ר"ת[ד] דפליגא דר' פדת דכיון דלא אסרה תורה אלא קרובה של גילוי עריות בלבד א"כ אין לנו לאסור ולגזור אלא כעין שאסר הכתוב דהיינו דיעות אלא שינוי כגון לא יאכל הזב עם הזבה אבל הוא בבגדו והיא בבגדה לאיכא דיעות ושינוי לא יסבור ר' פדת דאפי' באשת איש הוא בבגדו והיא בבגדה שרי ור"י פי' ופליגא דר' פדת כיון דאית ליה דלא שייך לשון קרובה אלא בגילוי עריות ממש וא"כ ואל אשה נדה לא יקרב היינו תשמיש ממש שוב אין ללמוד בהיקש מאשת איש לאסור הוא בבגדו כו' לאפוקי לשון קרובה ממשמעותו ודומק הוא דהא אשת רעהו לא טמא משמע

מיתיבי התינוקות קורין אבל הוא לא יקרא, י"ל. תוס' הרא"ש. ב. לעולם [אמר ר' פדת] שמן התורה אינו אסור אלא קריבה של גלוי ערות אבל. תוס' ע"ז יז. ג. [ן]א"כ הוא בבגדו והיא בבגדה אפי' מדרבנן ליכא למיגזר. תוס' הרא"ש. וכיון דכן ליכא לפרושי קרא דיחזקאל הוא בבגדו והיא בבגדה בערוות, ורבנן הוא דאסרו קירוב בשר, ואסרו ג"כ הוא בבגדו והיא בבגדה בערוות, והימא באשתו נדה קרוב בשר גזרו אבל לא כשהוא בבגדו והיא בבגדה. מיעט"ש. ד. דה"ק. תוס' הרא"ש.

רב נסים גאון

מיתיבי רבן שמעון בן גמליאל אומר תינוקות מסדרין פרשיותיהן לאור הנר. זאת התיובתא פירקו עליה ב' פירוקין בתלמודנו, ובתלמוד ארץ ישראל פירקו פרוק אחר חביב רציתי לכתבו בכאן, וכך אמרו אילין בנו דיטפי בוצינא ואילין לא בני דיטפי בוצינא. ופי' דבריהם כי התינוקות יתרחקו מן הקריאה ויאהבו שיכבה הנר ואנו בטוחים בהן כי הם לא יטו את הנר ולפיכך הותר להם לקרות לאור הנר דליכא למיחש שמא יטו, אבל החזן לא יקרא דחיישינן שמא יטה לפי שלא ירצה שיכבה הנר לפיכך [אין] מבטלין התינוקות מן הקריאה.

בוא וראה עד היכן פרצה טהרה בישראל. פירשו בגמ' דבני מערבא כי זו המלה למדנוה ממה שאמר הכתוב (בראשית ל) כי מעט אשר היה לך לפני ויפרץ לרוב, כלומר מרוב שמשמרין ישראל הטהרות ורוב שמזדהרין מלינע ומליקרב לדבר שגורם לטומאה.

מוסף תוספות

א. מרישא לסיפא דוראה היכן התינוקות קורין אבל הוא לא יקרא, י"ל. תוס' הרא"ש. ב. לעולם [אמר ר' פדת] שמן התורה אינו אסור אלא קריבה של גלוי ערות אבל. תוס' ע"ז יז. ג. [ן]א"כ הוא בבגדו והיא בבגדה אפי' מדרבנן ליכא למיגזר. תוס' הרא"ש. וכיון דכן ליכא לפרושי קרא דיחזקאל הוא בבגדו והיא בבגדה בערוות, ורבנן הוא דאסרו קירוב בשר, ואסרו ג"כ הוא בבגדו והיא בבגדה בערוות, והימא באשתו נדה קרוב בשר גזרו אבל לא כשהוא בבגדו והיא בבגדה. מיעט"ש. ד. דה"ק. תוס' הרא"ש.

רבינו חננאל

כיוצא בו לא יאכל הזב עם הזבה. בוא וראה עד היכן פרצה [שהרה] בישראל [שלא שנינו לא יאכל טהור עם הטמאה אלא לא יאכל הזב עם הזבה]. כיוצא בו לא יאכל זב פרוש עם זב עם הארץ שמא יהי רגיל אצלו ויאכילנו בימי טהרתו דברים טמאים, אבל לדברים שאינם מתוקנים לא חיישינן דאמר רבא רוב עמי הארץ מעשרין הן. **איבעיא להו נידה מהו שתישן עם בעלה היא בבגדה והוא בבגדו.** ובעי רב יוסף למפשטא מהא דתנן בשחיטת חולין פרק כל הבשר, העוף עולה עם הגבינה על השולחן ואינו נאכל כו', ונדחה זו. ופשטנא מהא דכתיב ואת אשת רעהו לא טמא ואל אשה נדה לא יקרב, מקיש אשתו נדה לאשת רעהו, מה אשת רעהו הוא בבגדו והיא בבגדה אסור אף אשתו נדה כיוצא בהן, ואף על גב דפליגא דר' פדת. ומיהא עובדא נמי דההוא דקרא ושנה

ק א ב מיי' שם הלכה טו טור שו"ע שם סעיף ו:
קא ג מיי' פי"ל מהלכות תלמוד תורה הלכה יח
מיקורי ביאה הלכה יח ופי"ו מהלכות עומאת אוכלין הלכה יא סמג לאוין קיא טוש"ע יו"ד סימן קלה סעיף ג:
קב ד מיי' פי"ל מהלכות מ"ב שם טוש"ע שם סעיף ו:
קג ה מיי' פכ"ל מהל' מיקורי ביאה הלכה ו סמג לאוין קט טוש"ע שם סימן כא סעיף ז: